

Eesti Ütleмата-jätmist Vabariik

Aino Pervik näeb Andrei Hvostovi lapsepõlvemälestustes mõjuvat teost, kus inimene ei kao sõnade taha, mida iseloomustab lahe huumor, ent mis on kokkuvõtteks ikka karm raamat küll.

Need sõnad sinse loo pealkirjas on ka raamatu viimased sõnad.

Kui alustadagi selle raamatu lugemist lõpust? Mis ausalt öeldes teeks kogu lugemise kergemaks. Aga kergust see turris ja naljakalt armas väike poiss, kes kaanelt vastu vaatab, ei tunnista. Praegugi mitte.

Pildi järgi võiks arvata, et ta on ka veidi üksildane poiss. Raamatust selgubki, et kaaslast on, ka häid kaaslast, kuid "päriselt oma inimest" kas ei ole või hoitakse see kivalt varjus. Aga eks kirjapandud mälestused, mis avatud võõrastele silmadele (mille taga teadagi võõraste maailmade tihti ju ka ebasõbralikud hoiakud), on alati valikud, kusjuures lugeja ei saa kunagi teada, et mille hulgast valiti. Pere vanemat Siberis sündinud last on mainitud vaid paaris kohas. Möödamannes. Aga ega ei olegi lugeja asi tunda huvi, et kas öde või vend. See raamat räägib millestki muust. See miski muu paneb mõtlema küll.

KAS VÕI SELLELE, ET EGA INIMENE EI SAA valida oma sünnihetke, sünnikohta ega vanemaid. On ette antud, et hernest võrsunu ilmub igas järgmises põlves uuesti hernena. Üksnes inimene suudab oma võimeid ja võimalusi kasutades seada umbes nõnda, et kevadisel ajal herneväädil öide puhkenu on sügiseks hoopiski tammetooru, nii et järgmisel kevadel võib temast juba alguse saada kena tammepuu. Mu Karepa vanaisal oli lause: pojast kasvab põlvemuutu.

Kogu raamatut iseloomustab isemeelselt turris hoiak, vastuseis "tavalisele".

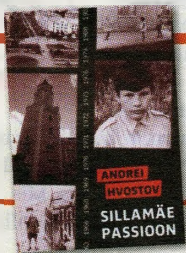
Aga ega seda muutepunkti läbida vist nii väga kerge ei olegi.

Kogu raamatut iseloomustab isemeelselt turris hoiak, vastuseis "tavalisele". Ja ülimalt lahe must huumor. Lahe vist ei kõlba selle autori puhul öelda. Ütleme siis, et minusugusele lugejale sihuke kibe huumor sobib ütleмата hästi.

Emast, kes tundus olevat perekonna juhtfiguur, nii et ta viis oma poja Sillamäe oludes eesti kooli ja pani sellega alguse ühe tänase Eesti huvitavaima kirjamehe kujunemisvõimalustele, ja kes nuttis kosmonaut Vladimir Komarovi matuste teleülekannet vaadates, oleks rohkemgi teada tahtnud. Raamatut lugedes arvasingi, et ta

Andrei Hvostov
"Sillamäe
passioon"

Petrone Print, 2011. 304 lk.

saatus just sel viisil kujunes, nagu viimases peatükis selgus. Oli minulgi ülikooli ametisse määramise komisjonis ees perspektiiv sattuda filoloogina Nõukogude Armeesse tõlgiks, minu peale oli armee nõude esitanud. Minu lugu läks juhuse tahtel teisiti, nii et ma kasvasin just samadel aegadel siin Sillamäest kauges Tallinnas samavanuseid poegi.

Selgub, et ikka väga kauges Tallinnas.

KEELEST MA EI RÄÄGI, TEADAGI, siin oli see "Päris-Eesti". Aga oli siin erinevusi isegi Lõuna-Eesti oludega võrreldes: Soome, muusika.

Meie peres käis üks pidev muusika lindistamine ja välismaalt hangitud plaatide vahetamine. Mis tahes ajal varavalgest alates kuni hilise õhtutunnini võis aina ja alati heliseda uksekell, ukse taga hingeldav noor inimene, kaenlas vahetuseks toodud plaat, mille lindistamiseks oli vaid mõni tund, sest seejärel pidi plaat minema juba uutesse kättesse.

Ja muidugi Soome televisioon. Tallinna tänavad tühjenesid, kui soomlased näitasid esimest Emmanuelle'i filmi. Meie kodusel diivanil istus rida põnevil poisikesi, kes saabusid koolipeolt filmi vaatama, ja kes pärast jälle koolipeole tagasi läksid, tiba rohkemate muljetega neis küsimustes.

Seksi ja porno peatükist rääkides: kui jõudsin kohani, kus kirjeldatakse vene poisikese leidlikkust Siima Škopi Lumivalgekese pildi juures, puhkesin endalegi ootamatult valjusti naerma. Andres Vanapale (kes oli Siima Škopi abikaasa) oleks see lugu kindlasti suurt lusti pakkunud.

Aga see kõik pole oluline.

"Sillamäe passioon" heidab teravat valgust asjadele, millest "päris Eestis" ju nii väga ei teatud, väheke justkui räägiti, aga ka mitte eriti. Rääge valguse ees suletud silmi jätkub siiani.

ANDREI HVOSTOVI RAAMATU OLULISUS Eesti memuaarikirjanduses on suletud Sillamäe avamine lihteestlase pilgule. Siin kohal siis ühe eesti poisikese silme läbi. Ei kahtlegi, et neid Sillamäe vaateid võiks olla ikka hoopis erisuguseid. Ja just see lugeja sügavalt mõttesse sunnibki. Hvostovil on tulnud välja tõeliselt sugestiivne kirjeldus kogu Nõukogudemaa imelikust ole-

kust, mida ühe inimesega harutama hakates võid teise inimese uskumiste otsa komistades imestada, et mis see siis nüüd oli.

Lisaks veel kõik need ütleматаjätmised.

Üks asi on küll, mis oleks võinud välja jääda: esimene peatükk. See on oma olemuselt kirjanikutöö soojenduspeatükk, ja oleks olnud see minu teha, siis ma oleksin selle kustutanud. Nagu olengi tihti oma raamatutes teinud.

Kuid me räägime praegu Andrei Hvostovi raamatust. Väga mõjuvate teostest, kus elav inimene ei kao sõnade taha, inimese puudutus on kõikjal ligi. Aga karm on küll.

LAPSEPÕLVEKOSMOS: Seal oli multifilm "Ott kosmoses", Põltsamaal valmistatud marmelaad "Kosmos" ja vahvad koerad Laika, Belka ja Strelka, kellest räägiti umbes nagu kolmest musketärist.

FOTO ERAKOGU